

Kószó István negyven esztendő előtt és most.

Egy kedves gyermekkori emléket rakosgatok immár negyven esztendő óta. Ugy őrzöm, mint más a szentképet az imakönyvében. Nekem nincs imakönyvem. Az én imakönyvem a szív, amelyben örök parancs: az őszinteség és az emberszeretet. Ezt a képet tegnap délután újra elővettem és néztem, néztem azzal a kedves, sőt több: édes emlékezéssel, mely róla leárad, s amely, mint a virágillat, annál kellemesebb, mennél tovább tartjuk a kezünkben...

Ezen a parányi csoportképen rajta van a tizesztendő Kószó Pista. Egy pillanat alatt érzem az iskola-utcai öreg gimnázium nedves folyosójának dohos, kellemetlen szagát, látom a korhadt falépcsőt, amely recsegve sirt apró lépteink alatt, a vargából vedlett őszbevarsárgodott pedellust, szuró tekintetével, az iskolaszagú, apró-pados I. osztály pókhálós termét, az örökkön virzsiniázó Arányi pohos hasát, melyen fénvesre feszült a reverenda, látok mindent és mindenkit, köztük a három alsótanyai gyereket: Kószót, Kaszát és Ábrahámot és érzem, hogy milyen jól esett megsimogatni akkor a három vadóc közül a legkedvesebbet, legszebbet — Kószó Pistát.

Kószó Pistát az első találkozásunk óta szeretem. Becsülni később tanultam meg. Nagy, csontos, fekete fejével olyan volt köztünk, mint a magyar földnek közénk hajlott bájos virága, melyen a két sokatigérő fényes szem olyképpen hatott reánk, hogy szinte szabadulni sem tudtunk tőle, lenn az udvaron körülötte játszadoztunk, fönn az osztályban őt hallgattuk, ha felelt, mert minden mozdulatában, csengő hangjában határozottságában éreztük a varázst, a fölényt, a kalászos magyar földnek az őseréjét.

Kószó Pista ma is az, ami negyven esztendő előtt volt. A magyar föld tiszta, nemes virága. Minden mozdulatán, minden cselekedetén, gondolkodásán érezni lehet a magyar földnek nagyon értékes karakterét. Mint a szőke rozs, mint a kék buzavirág különleges magyar növény, úgy megtartja egy-némely ember az igazi magyar karakterét, úgy, hogyha száz faj közül kellene a hozzáértő tudósnak kiválasztani a magyart, a tekintete egyszerre Kószó Pistára esne: ez az! Ez a magyar ember, ez a magyar vér, ez a magyar lélek, ez a magyar temperamentum. Nem azért igazi magyar ember Kószó Pista, mert megbecsüli Rákóczi és Kossuth emléket, mert feketezsínóros ruhában és aranyrojtos nyakkendővel jár néhanapián, vagy mert a 48-as pártnak rendithetlen híve volt mindig, mióta ősméri ez a szó: politika, hanem azért, mert ő a magyar földnek természetes szülöttje, ő a magyar föld virága, ő magával hozta, mint a virág a színt és illatot, mindazokat a nemes tulajdonságokat, melyek kiváltságos tulajdonai a magyarnak, a magyar földnek, a magyar levegőnek, a magyar gondolkodásnak, az egész magyar világnak. A külsőségek már csak folyományai a belső értékeknek. Ő ha cylinder-kalapban és frakkban jelenne is meg valamely ünnepi aktusnál, mégis meg lehetne ősmerni, hogy magyar. Nem a tájbeszédjéről, nem a magyaros temperamentumáról, nem is a kiválóan jellegzetes koponyájáról, hanem a beszédjéről, a mozdulatáról, az alaposságáról s ha idő van megősmerni: a gondolkodásáról.

Merek százat egy ellen tenni, hogy ő a szép és ő reá nézve nem is olyan nagyon értékes kiünteetésnek nem tulságosan örül. Vagy ha örül is, nem úgy, mint más. Ő neki sokkal nagyobb öröm a képviselőségénél az a tudat, hogy embertársai, egy nagy, tekintélyes városnak kicsije, nagyjá, ura és polgára egyformán tiszteli és becsüli őt. A polgárság szívének Kószó Istvánnal szemben való meg-

nyilatkozásában ő azt a polgárjuthalmat látja és érzi, amely egy hosszú, becsületes, soha nem ingadozó, egyenes munka után ha kijár minden kérés vagy erőszakolás nélkül többet ér száz „nagyságos” címnél és a magyar parlamenti képviselőségénél.

En szívémből örülök hogy Kószó Istvánt megválasztotta képviselőjének szülővárosa. Szeged nagyon sokszor eltaszította fiait, idegenből hívván sokszor érdemtelen, most önmagát tüntette ki és Kószó Szegedet becsülte meg, amikor elfogadta az ország egyik legtisztább mandátumát. De leginkább örülök annak, hogy lapire Kószó István az ő magyar uri lelkének sajátos magyar gondolkodásával várt, hogy tudniillik úgy jó minden ha megérett: elkövetkezett rénvesen, példásan, az iránta való közbecsülés szinte követelte már, hogy Szegeden, a legnagyobb magyar városban, ő, Kószó István legyen az országos szószóló...

Cserzv Mihály.

Strófák a nyaralás körül.

Sárospatak, 1917. július 31.

Ha ugyan szabad ezt a szót használnom: nyaralás... Hajdanvaló nagy békeidőben ez volt a neve, a gondoktól mentes, nyugodt, zavartalan és soknemű földi kellemességekkel bővelkedő időtöltésnek, a hitszegő olasz szomszédok által „Colce far niente” elnevezéssel illetett boldog időszaknak, amikor, úgy a rekkenő nyári hévségek napjaiban, külső és belső feredő után áhitozott a háborút még csak a história lapjairól ismert földi halandó... Nyaralás azért ma is van, a miként hogy van nyár is, még pedig — mint ahogy a jelen példa mutatja, — amugy istenigazában, amikor szinte a nyelvecskéjét lógatja az ember a kitartóan perzselő nap tüzes csókjainak miatta s e csókhatása alatt oda lesz az emberek vetése s eloszlik sokak reménye a dus termés iránt... Azért csak nyaralunk, nem úgy mint régen, de egészen modernül, nyári záport hozó menydörgés helyett ágyuk torkának harmonája közben, mialatt az égről lefelé cikázó villámokat az öldöklő fegyverek lángjának fellobbanása helyettesíti. Így telik az időnk immáron a negyedik nyár szakán...

Tehát itt nyaralok most fenti értelemben a Bodrogi Athénnek nevezett csendes kicsi fészekben, szülővároskámiban Sárospatakon, melyről nem méltatlanul fogják majd feljegyezni ezután eljövendő életrajzíróim, hogy ő részegített meg annak idején az ismeretek édes borával... Háborus hangulatoktól évek óta nyomottá tett kedélyvilágába ma még nem vegyül bele egyetlen vigasztaló reménysugár sem s csak az ad még csekélyke életerőt ennek a megélhetés gondjaival ugyanám küzdő szegény vidéknek, hogy amiként tavaly, úgy ezen a mostan való esztendőben is bőven fogják ontani drága kincsüket a szőlőhegyek s mint a nagyobbára szőlőtermelő lakosságnak a házához mégis csak fog állani egy kicsi pénz az ősszel. Hogy milyen kincsesbánya most a szőlőgerezd, csak úgy hirtelenében említem fel a sok közül azt az épen nem egyedülálló esetet, hogy a múlt évi szüretet megelőzően, úgy nyár végén egyik pataki professzor ismerősem eladta itt a szőlőjét úgy amint van, kerek számban 6000 koronáért. Pár hét múlva meg volt a szüret, pompás lett a termés s még ugyanannak az ősznek a végéig a szerencsés és bizonyára boldog vevő eladta a bort 28.000 koronáért... Ez éven, úgy hírlík, még fényesebbnek ígérkezik a termés a tavalyinál s szegény barátom, a szőlőjén tudó professzor idáig már az összes meglevő hajaszálat kicibálta méltó kesergésében, amiért azt a horribilis hasznót ily könnyen kiszalajtott a zsebéből...

De hát, amint mondám: nyaralok s ennek okául el kell néznem a Strand felé... Ugy ám, nemcsak Szegednek van ám Strandja, — a kultura nagy világossága elhatolt ebbe a csendes városkába is, az ősi Bodrog folyó homokos partjára. Az itt időző uri társaság —

vannak pedig elegendő szép számmal, — gondolt merészet és nagyot és megcsinálta az ugynevezett strandot, ami abból állt, hogy egy szép meleg nyári napon feikerekedett a társaság, lement a partra, az ott szerényen meghúzódó füvest felavatta vetkőző és öltöző helyiségnek (a tolvajlás iránt föltöbb hajlamos cigány-ifjuság osztatlan öröme) és — be a vízbe mindkét nembeli fiatalság boldog összevisszaságban. Ez egy strand, őstermészeti alapon, úgy a hogy annakidején a jó Isten világra hozta; belépődij nincs, de minek is volna, az áldó Nap őfensége méltóságán alulinak tartja a tányérozást; szabadság, egyenlőség, testvériség a jelszó s fő a jó kedély. Abból pedig van itt busásan, sőt ennek nagyobb nyomatókossága kedvéért ujabban hetenként egyszer-kétszer cigánymuzsika is adódik, ott künn a homokos s a vidám feredőzők a zene akkordjai mellett ütemre végzik az uszás tempóit... Amilyen veszélyes a Bodrog medre s amily merészek a Strand-élet után áhitozók: bizony még megeshetnek (amikéntlen kísérletek már eddig is történtek itt) hogy egy-egy vigyázatlan és a helybeli malac-banda művésztől agyonra kábitott és szédített, uszni nem tudó pasas a zene hangjai mellett fog a vízbe fullni. Oh, mily édes is lehet ez!! — Vagy a zeneszó csabos hatásai miatt fogja elsőhajtozni egy-egy szerelmes szeladon, fejebubjáig hasalván a meleg homokban, hogy — künn van a vízből!

Szóval: pezseg az élet a pataki strandon. Ugyebár Szegeden nem szólnak a hegedűk a homokon? Ott csak a szívek beszélnek, a szívek muzsikálnak s ott ha befúlsz, lehetne is szó: az aranyifjuság a fogékony lélek érzéseinek tengerébe fullhat csak belé...

A nyaralási segédeszközök bizony itt is igazán fogyatékosak ebben a veszekedett háborús világban... Izzadó homlokok, szomjúságtól égő torkok legbiztosabb lecsillapítója, a sör ma már csak — fogalom, a mi van, az se ad enyhülést a zaklatott kebelnek, olyan komisz. Bor, az — Istennek hála — akad még a pincékben s azt szopogatja itt a magyar nagy bánatos mivoltában, de bizony, csak mértékkel azt is, silányabb mértékkel, mint rége, mikor még derültebb volt a magyar égbolt...

Ilyen sivár lévén a jelen, a híres — neves nagy kollégium európai hírű könyvtárába menekülök, — itt ha por van is, de hűvös is van és a messze múlt idők írott és nyomtatott emlékei közt elfelejti az ember, hogy haboru van és minőszámra ödösik egymast a felebarátait halálra unt emberek. És — miközben a könyvtár ősi ablakain át az esőt nem hozó égbolt fele tekintetek, oivasva, hogy 1817-ben, tehát 100 esztendővel ezelőtt június, július és augusztus hónapokban „teljesen uszta nap volt 31, kevés felhőkkel való nap volt 40 nap, eső volt 14 nap és köd két napon.” No lám, tehát pont egyszáz évnek előtte is három hónapon keresztül összevissza csak tízenegy napon esett az eső... Hiszen akkor meg sem a mai idők a leggonoszabbak!...

Aztán még azt is oivasom 1817-ből: „A mostani szük idők miatt való keserves állapotban sok szép és követésre méltó példákai oivasunk a közönséges levelekben arról, hogy mily nagy buzgósággal iparkodjanak némely főbb városaink a köztük található szegénységnek tápláltatásán.”

Ej, no lám, — akkor is nehezek voltak az idők, pedig mi most azt hisszük, hogy csakis nekünk van ily nehéz sorunk, amióta forog ez a föld az ő keserű hevében. Hát mar a regmult idők emlékei sem nyujtanak elegendő vigasztalást a zaklatott kebelnek, még ott is így becsapódik az ember...

Megyek is hát ki a könyvtárból sebtiben s inkább lerobogok a Strandra. Ott a homokon majd csak megválnék, hogy ki a legény a gáton...

Zsoldos Benő.

A Délmagyarország telefonjai.

Szerkesztőség 305.
Kiadóhivatal 81.